

Så här kommer du igång med företagets kemikaliearbete

Att välja rätt kemikalie med minsta miljöpåverkan till varje enskild process är av största vikt för ett gott resultat och en hållbar produkt i slutänden. Det handlar om att jobba metodiskt med kemikaliefrågor för att kunna följa lagar och regler. Genom att gå igenom dessa punkter steg för steg kommer du igång med ditt företags kemikaliearbete.

1. Börja med ledningen

För att du ska lyckas är det viktigt att du startar på rätt sätt. Det är angeläget att ledningen på ditt företag förstår att det är företagets ansvar att arbeta fram kemikaliesäkra varor. Skynda inte förbi detta steg, det är grunden för att kemikaliefrågorna ska hanteras på rätt sätt.

Granska kemikalier är lika självklart som att sköta bokföringen

Till att börja med handlar det om att inse att miljölagarna och kemikaliekraven har samma status som många andra lagar ditt företag redan jobbar med idag.

Lika självklart som att du följer reglerna när det gäller arbetsmiljö, bokföring och konsumenträtt, ska det vara att granska kemikalie-innehållet i de produkter som ditt företag hanterar. Det räcker inte att du gör det i mån av tid och resurser.

Ansvar för egenkontroll

Som verksamhetsutövare har du ett ansvar för att arbeta med egenkontroll och att göra de försiktighetsåtgärder som krävs för att inte skada hälsa och miljö.

– Vårkollektionen! Nu ska vi bara titta på kemikalierna också.

– Kemikalier? Men det är ju skor vi säljer.

Det innebär bland annat att du har en skyldighet att inte använda eller sälja kemiska produkter som kan ersättas med mindre farliga.

Ledningen på ditt företag bör känna till några centrala begrepp och principer från lagstiftningen, som tillsynsmyndigheterna utgår ifrån i sitt arbete. Du kan läsa mer om Miljöbalkens allmänna hänsynsregler i miljöförvaltningens faktablad nr 74 (finns på goteborg.se/miljo)

I Göteborg är det miljöförvaltningen som är tillsynsmyndighet. I arbetet med miljötillsyn ingår att göra inspektioner, kontrollera att ditt företag arbetar med egenkontroll, och ge råd och information i miljöfrågor.

Ledningens arbete bör resultera både i en policy och en lite utförligare information till de anställda om varför miljöarbetet är så viktigt.

2. Skaffa kunskap

Att skaffa sig kunskap innebär att du måste ställa ett antal kritiska frågor och samla viktig information om dina produkter. Den mest effektiva skyddsåtgärden i ett miljöarbete är att ta bort de produkter som innebär mest risker.

Ledningen bör införa någon form av återkommande uppföljning och utvärdering för att kontrollera hur policyn efterlevs i företaget.

Frågor som bör ingå:

- Vilka produktgrupper har vi?
- Riskanalys – påverkar vi hälsa och miljö?
- Hur kan vi minska riskerna?
- Ta bort eller byta ut?
- Hur ser vårt leverantörsnät ut?
- Vem ska göra vad?
- Hur följer vi med i utvecklingen?
- Kunskapsutbyte med liknande företag?
- Vilken kompetens behöver vi?
- Vilket stöd kan branschorganisationerna ge?
- Samarbete med expert/rådgivare?
- Olika ämnesområden hanteras av olika myndigheter – vilka kontakter kan vi behöva ta?

Kunskapsfasen berör många personer i ditt företag. Fasen behöver resultera i någon form av systematik så att du lättare kan ta in ny miljökunskap in i företaget och sprida till dem som behöver den för sitt arbete.

Ändringar i lagstiftning kan till exempel innebära att du behöver uppdatera ditt företags befintliga rutiner med jämna mellanrum.

3. Gör en kemikalielista

Nu är det dags att bestämma ditt företags kemikaliekrav. Den policy som ledningen har beslutat om, enligt steg 1, visar vilken ambitionsnivå företaget ska ha. Grunden är att ha kunskap om och följa lagkraven.

Satsa på miljömärkta varor i en del av sortimentet

Vill företaget istället ligga lite i framkant och ha marginal till förändringar i lagkraven kan man satsa på att börja med miljömärkta varor i någon del av sitt sortiment.

Med miljömärkning menar vi här att en oberoende part garanterar produkternas innehåll i enlighet med allmänt kända kriterier. Exempel på sådana är EU Ecolabel (tidigare EU-blomman), Svanen och Bra miljöval.

–Våra kunder har krav på oss, vi vill bara beställa av de här gröna!

Använd SIN-listan

Vill du börja med morgondagens lagkrav redan idag – titta på SIN-listan som den svenska miljöorganisationen ChemSec tagit fram. SIN-listan innehåller hundratals kemikalier som uppfyller EU:s kemikalie-lagstiftning REACH:s krav för ”särskilt farliga ämnen”. Du hittar den på www.sinlist.org.

SIN-listan ger en bild av vilka ämnen som sannolikt kommer att förbjudas inom EU i framtiden. Den används av många företag världen över för att redan idag ligga steget före lagstiftningen och undvika eller fasa ut några av de mest miljö- och hälsoskadliga kemikalierna.

4. Prioritera bland varorna

Var ska arbetet börja någonstans? Det finns vare sig tid eller resurser att göra allt direkt så det gäller att prioritera. Riskminskning för dem som är mest utsatta måste gå först, det vill säga produkterna för barn eller deras miljö. Eftersom barn inte är färdigutvecklade påverkas och skadas de av kemikalier i sin miljö mycket mer än vuxna.

Frågor att fundera på när du prioriterar bland varorna:

Är varan producerad utanför EU:s lagkrav?
Ska varan användas av barn och i barnens miljö (tröjtryck, bly i smycken)?
Känsliga grupper till exempel allergiker?
Vilken produktgrupp säljer vi mest av?
Har vi någon kritisk varugrupp som kräver extra fokus?

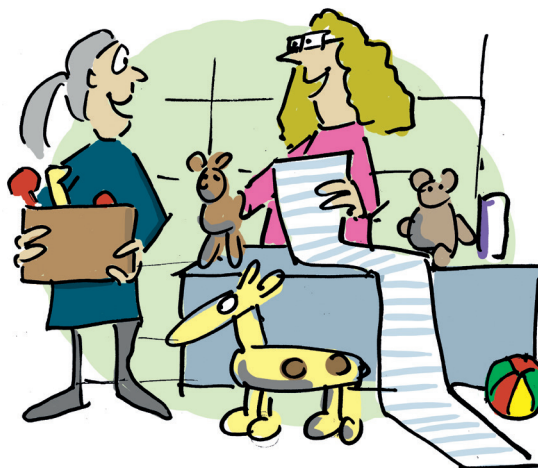
Börja granska varor som inte producerats efter EU:s krav

Det är också viktigt att ha klart för sig att det kan skilja sig stort mellan de produktsäkerhetskrav som gäller för en vara som ska säljas inom EU, jämfört med varor som produceras utanför EU, för andra marknader.

Det är företagaren som ska veta att produkterna som de säljer räknas som kemikaliesäkra inom EU. Börja därför arbeta med de delar av sortimentet som kan vara producerade utan kunskap om just EU:s lagkrav.

5. Ha en dialog med leverantörerna

Med formulerade kemikaliekrav och prioritering av vilka produkter som ska få första fokus är företaget redo att starta dialog med sina leverantörer.

–Nu vet vi. Våra leksaker innehåller inga farliga kemikalier!

–Fantastiskt. Då kan vi svara på kundernas frågor!

Frågor att diskutera:

- Hur berörs produkterna av Reach och andra lagar?
- Hur arbetar leverantören konkret för att garantera kemikaliesäkra varor?
- Hur avtalar ni runt kemikalielistan och de prioriteringar som behöver göras? (Avtalstexter eller ordertexter är några saker som kan användas som styrverktyg)
- Hur kontrollerar ni det ni beslutat om? (Rutiner och stickprov)
- Hur följer ni upp specifika kemikaliefrågor från myndigheter och kunder?

6. Skapa rutiner

Rutiner är viktiga för att stödja kemikaliearbetet och se till att alla jobbar på samma sätt. Stickprov är ett bra sätt att mäta och följa upp det man beslutat om.

Skriv rutiner för:

- Avtalstexter – så att du får med de viktiga frågorna i avtalet.
- Ordertexter – med en specifik hänvisning till företagets gällande kemikaliekrav blir orderbekräftelsen ett kvitto på att kraven följs. Det blir också ett viktigt underlag om det skulle visa sig att en vara innehåller ett förbjudet ämne

och den måste tas bort från försäljning. Vems är ansvaret och vem ska ta den kostnaden?

- Stickprov ihop med leverans – att leverantören bör (på sin bekostnad) då och då göra en kemikalieanalys på ett oberoende testlaboratorium. Test-rapporten kan bifogas med leveransen och arkiveras som en del av företags egenkontroll.
- Stickprov från butikshyllan – företaget bör någon gång (på sin bekostnad) själv testa något i sitt sortiment. Testrapporten kan arkiveras som en del av företagets egenkontroll. Skulle analysen visa på förbjudet kemikalieinnehåll kan företaget i sitt leverantörsavtal ha reglerat att kostnaden ska tas av leverantören.
- Myndighetskontakter – Olika myndigheter behöver kontaktas om en vara visar sig vara farlig eller innehålla något förbjudet ämne. Ibland kan det räcka med att en vara tas bort från försäljningen. I vissa fall kan myndigheter kräva att företaget går ut i annonser och ber att få tillbaka produkterna. Allt beror på hur allvarligt problemet är och vilken spridning det fått.

Exempel på myndigheter som ska kontaktas beroende på vad det gäller:

- Konsumentverket
- Naturvårdsverket
- Kemikalieinspektionen
- Läke-medelsverket
- Livsmedelsverket

En rutin för att hantera detta på rätt och enkelt sätt underlättar betydligt.

7. Starta samarbete med testlaboratorium

Det finns både i Sverige och internationellt olika laboratorier som erbjuder oberoende testning. De följer utvecklingen inom olika produktområden och kan ofta ge expertråd om vad som kan vara bra att testa. Priser kan variera mellan olika aktörer.

Vilken tid ett test tar är mer beroende av vilken substans eller typ av test man vill göra. De flesta tester är förstörande tester, det vill säga produkten går inte att sälja efter testet.

Tester bör bara få göras på sådant som är leveransklart och inte tidiga demos och prototyper, för att undvika felaktiga resultat och onödiga kostnader.

8. Utforma information och hantera kundfrågor

Nu har du underlag för att ta fram information om kemikaliearbetet, både till de anställda och till kunderna.

Använd företagets kemikaliearbete i din marknadsföring till kunderna. Tänk på att detta är starka sälj-argument för dina varor!

Dina kunder har enligt lag rätt att inom 45 dagar få information om dina varor innehåller ämnen som finns i Reachs kandidatförteckning. Ta fram en rutin för hur ni svarar på kundernas frågor om varornas kemikalieinnehåll.

Informera all berörd personal om företagets kemikaliearbete och om era rutiner för att svara på kundernas frågor.

– Farliga kemikalier? Ingen risk, vi har koll på våra varor!